

De Wondere Vogelwereld van O.C. Hooymeijer

Doodshoofdhoender

Strabius morthalius L 36 cm

Van oorsprong waar te nemen in de nabijheid van afgelegen, in verval geraakte boerderijen en verlaten kleine gemeenschappen met ingestorte huizen, schuren en buiten bedrijf zijnde kleinschalige agrarische verwerkingsfabrieken zoals olijfolieperserijen, wijnmakerijen, knoflook- en peperdrogerijen en de door waterkracht aangedreven houtzagerijen en graanmolens. Opvallend is dat het Doodshoofdhoender ruïnes met muren van 50 centimeter en dikker preferenceert. Veelal te vinden in de wat armere streken van Europa. Verenkled in bruintinten, met karakteristieke zwarte baardstreep en twee 'oogvlekken' op de stuit.

Enigszins sluipende, voorovergebogen gang. Wordt vaak niet opgemerkt. Heeft de laatste decennia habitat verlegd naar de meer 'bewoonde wereld', met een voorkeur voor oude begraafplaatsen. Foerageert op vers gedolven graven. Voedt zich meest met wormen, larven, insecten, spinnen, geleedpotigen en kreeftachtigen.

Gewoonlijk zwijgzaam, doch in baltstijd kan 's nachts een zwaar van hoog naar laag gaand gehuil klinken, welk wel doet denken aan het loeien van een in barenweeën verkerende koe in een nabijgelegen moderne ligboxstal.

Wordt in het uiterste oostelijke deel van Roemenië door de lokale Dasjeck fel bejaagd. Niet alleen vanwege de smakelijkheid van het Doodshoofdhoender, maar mede door het hardnekkige bijgeloof waarin men er heilig van overtuigd is dat de vogels bij volle maan door middel van tunnels naar de lijkkasten kruipen, deze met de scherpe snavels open pikken, om zich vervolgens tegoed te doen aan de stoffelijke resten.

De Dasjecks begraven hun nabestaanden hierom dan ook veelal in zinken, loden, koperen en zelfs, al naar gelang de financiële draagkracht, in zilveren en gouden kisten, teneinde bescherming te bieden aan de Pikker der Lijken (Mâncător de Cadavre). Bij het jaarlijkse Feest der Doden (Sărbătoarea Morților) worden vele Doodshoofdhoenders naast de graven op open vuren bereid en door de nogal omvangrijke families verorberd. De afgekloven botten worden op het graf geworpen om zo de Deksel van Kalk (Capac de Var) te vormen. Bij de oudere graven kan deze 'deksel' wel een dikte van enkele meters bereiken.

De Dasjecks begraven hun nabestaanden hierom dan ook veelal in zinken, loden, koperen en zelfs, al naar gelang de financiële draagkracht, in zilveren en gouden kisten, teneinde bescherming te bieden aan de Pikker der Lijken (Mâncător de Cadavre). Bij het jaarlijkse Feest der Doden (Sărbătoarea Morților) worden vele Doodshoofdhoenders naast de graven op open vuren bereid en door de nogal omvangrijke families verorberd. De afgekloven botten worden op het graf geworpen om zo de Deksel van Kalk (Capac de Var) te vormen. Bij de oudere graven kan deze 'deksel' wel een dikte van enkele meters bereiken.

Volksvogelwijshheid

Herkomst: Roemenië
'Are deja Găinile în grădină'.
Vertaling: 'Hij heeft de Hoenders al in de tuin', ofwel: Hij is stervende.

Iedere week beschrijft O.C. Hooymeijer een vogel die aan zijn brein is ontsproten.

Doodshoofdhoenders bij een rouwstoet

Poolexpeditie interview

Smeltend poolijs bedreigt de ijswalvis, terwijl juist zijn dieet zorgt voor extra CO₂-opname in de zeebodem. Bioloog Herman Sips zet daarom in op een sociale-mediagenieke Ijswalvisexpeditie.

Hoe de ijswalvis het klimaat stabiliseert

tekst **Katja Keuchenius**

Herman Sips heeft er nog nooit één gezien. Toch heeft de mariene bioloog een be-

hoorlijke fascinatie ontwikkeld voor de Groenlandse walvis. Of ijswalvis, zegt Sips, want dat is een meer passende naam voor dit op één na grootste dier ter wereld. Verschillende populaties leven immers tussen het ijs in de buurt van Groenland, Alaska en Siberië.

Sips werkt al jaren aan een plan om de nog vrij onbekende ijswalvis te onderzoeken. Dat wordt een hele onderneming. De bioloog – tevens co-directeur van een thuiszorgorganisatie – wil een klein nieuw schip bouwen voor een bemanning van zes bijzonder avontuurlijke wetenschappers. Daarmee hoopt hij te ontdekken hoe en waar de ijswalvis zich voortplant, om het 100.000 kilo wegende dier zo beter te kunnen beschermen. Dat is hard nodig in verband met klimaatverandering.

De ijswalvis lijdt onder smeltend poolijs, waartussen nieuwe vaarroutes ontstaan en op grondstoffen wordt gejaagd. Olie-exploratie gaat gepaard met luidruchtige knallen, een grote bedreiging voor dit geluidsgevoelige dier. Maar klimaatverandering en walvissen zijn ook op

een andere manier verbonden. Het kolossale metabolisme van alle walvissen samen gaat namelijk temperatuurstijgingen tegen. Ijswalvissen eten tot op zo'n vijfhonderd meter diepte grote hoeveelheden dierlijk plankton en lozen hun ontlasting aan het wateroppervlak. Daar vormt zich in het zonlicht plantaardig plankton dat grotendeels weer de voedselketen in gaat, maar ook neerwarrelt op de zeebodem. De CO₂ wordt er opgeslagen en vormt een voorloper van nieuwe fossiele brandstoffen. Een walvis slaat ook in zijn lichaam zo'n 33 ton CO₂ op. Het IMF berekende eind 2019 dat de gemiddelde walvis dankzij deze bijdrage aan klimaattherstel twee miljoen dollar waard is.

Een Nederlandse ereschuld

Het is niet gek dat Sips zijn geliefde dier nog nooit heeft gezien, ondanks een eerdere zelfgeorganiseerde expeditie van Spitsbergen naar Groenland. In de zee daartussen – de Framstraat – zwemmen nog maar zo'n 500 ijswalvissen rond. Ooit waren dat er ruim 50.000, totdat Nederland begin zeventiende eeuw de walvisjacht opende en decennialang domineerde. Het lijkt Sips daarom terecht als Nederland nu meehelpt aan het terugbrengen van de oude populatie. Net als vroeger kan zo'n noordpoolexpeditie worden bekostigd met geld van onder meer de Nederlandse overheid, het bedrijfsleven en crowdfunding. "Dat is traditie", zegt Sips. "Vroeger schreven burgemeesters brieven aan hun inwoners om bij te dragen aan ontdekkingsreizen naar het poolgebied."

Sips is zo'n wetenschapper die